

	ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ	Број:
	ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ	10/5-90
		Датум:
		08.09.2015.

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу
поносимо следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Састав комисије:

1. Др Милица Живковић, ванредни професор
2. Др Данијела Петковић, доцент
3. Др Милена Костић, доцент

2. Одлука већа департмана за англистику број 10/5-179 од 14. јануара 2015. године.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља, презиме
Жељко Драган Ђокић
2. Година уписа на мастер академске студије
2012/2013.
3. Назив студијског програма
Мастер академске студије англистике

III НАСЛОВ –МАСТЕР РАДА:

Лик вампира у англофоној фикцији: од Полидорија до Стефани Мајер
The Vampire in Anglophone fiction: from Polidori to Stephenie Meyer

IV ПРЕГЛЕД -МАСТЕР РАДА:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графика и сл.

Мастер рад под називом *Лик вампира у англофаној фикцији: од Полидорија до Стефани Мајер* (*The vampire in Anglophone fiction: from Polidory to Stephenie Meyer*) кандидата Жељка Ђокића има 84 стране и написан је на енглеском језику. Подељен је у неколико поглавља: Поред сажетка на српском и апстракт на енглеском (2-3), он садржи: 1. Увод/Introduction (4-18); 2. Џон Полидори: *Вампир*/John Polidori: *The Vampyre* (19-25); 3. Брам Стокер: *Дракула*/Bram Stoker: *Dracula* (26-42); 4. Ен Рајс: *Интервју са вампиром*/Anne Rice: *The Interview with the Vampire* (43-60); 5. Стефани Мајер: *Сумрак*/Stephenie Meyer: *Twilight* (61-73); Закључак/Conclusion (74-77); Библиографија/Bibliography (78-84). Библиографија приложена на крају рада садржи 70 библиографских јединица.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА -МАСТЕР РАДА:

Мастер теза Жељка Ђокића под називом *Лик вампира у англофаној фикцији: од Полидорија до Стефани Мајер* написана је са задовољавајућом теоријском утемељеношћу, а кандидат је показао да располаже солидном способношћу за аналитичко промишљање. Предмет рада је, као што наслов сугерише, фигура вампира у књижевности енглеског говорног подручја, тачније, његова богата метафоричка природа и културолошка прилагодљивост, захваљујући којима лик вампира изнова доживљава уметничке реинкарнације и генерише нова значења и интерпретације. Основни циљ рада је да се испита и објасни трансформација вампира из „демонског другог“ у деветнаестом веку у „пожељно другог“ у двадесетом веку, пут од чудовишта до неке врсте „суперхуманог“ бића. Претпоставка од које се кренуло јесте да су конкретни историјски, друштвени и економски услови директно утицали на друштвено-политичка значења вампира. За анализу су изабрана дела у којима је вампир главни структурни и тематски мотив, а која су настајала у периоду од два века у различитим историјским и друштвеним околностима: приповетка *Вампир* (1819) Џона Вилијама Полидорија, *Дракула* (1897) Брами Стокера, *Интервју са вампиром* (1976) Ен Рајс и *Сумрак* (2005) Стефани Мајер.

Рад је у подељен у две веће тематске целине, при чему је први део рада замишљен као општи преглед теме, а други се бави појединачним анализама репрезентативних текстова „вампирске фикције“. У Уводу који се састоји од два подпоглавља, „Мит о вампиру и фолклор“ и „Вампир као чудовишно другог“, кандидат Жељко Ђокић најпре разматра положај вампира у ванкњижевним областима - миту, ритуалу и фолклору. Посебна пажња је посвећена демонолошком пореклу вампира које је обележило његова каснија негативна метафоричка значења. Разматра се и појава вампира у усменим књижевним формама и разлике и сличности између митолошке и књижевне грађе. Поступак књижевног обликовања вампира, иконографија вампира која се односи на његов настанак, тело, изглед, метаморфозе и смрт, као и мотиви који су у непосредној вези са настанком вампира, на пример вампиризам који се шири као зараза, гранични положај вампира и сексуалност, само су наговештени. Они су заслуживали много више простора и пажње, тим пре што ови „везани“ мотиви добијају централно место у другом делу рада, у анализи књижевних дела. У другом потпоглављу Увода образлаже се значај вампира као друштвеног и културолошког тропа. Опредељен за идеолошки приступ тумачењу вампира (други најчешћи приступ је онај који истиче психо-социјалну димензију вампиризма) кандидат се ослања на Коенову „теорију чудовишта“, критичка опажања Џудит Халберстам чија су схватања идеологије, идентитета и готске фантастике под очигледним утицајем Мишела Фукоа, као и интерпретације Другог Едварда Саида у студији *Оријентализам*. Вампир се објашњава мотивом другости који је кључно структурно начело у процесима образовања идентитета – егземпларног идентитета

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/2-90

Датум:

08.09.2015.

западног човека у хијерархијском односу на друге расе, родове и класе, као и у односу на субхумани свет органске и неорганске природе. У чудовишно тело вампира уписани су многи трансгресивни културни импулси који откривају логику доминантних дискурса и механизме које омогућују да се ови дискурси прихвате као идеолошки неутрални и свежајећи. Захваљујући нељудском телу вампира као културолошке супротстављености нормативној људскости читамо семантинку одређеног типа културе.

Други део рада посвећен је анализама конкретних књижевних дела. Избор корпуса није случајан; он је пре свега условљен идеолошким тумачењем вампира које га ставља у контекст капитализма и класног, патријархалног друштва, као и постављеним циљем - утврдити положај и значај мотива у књижевности, што захтева упоређивање књижевних дела са мотивом вампира која припадају припада различитим историјским и културним периодима.

Све до појаве Полидоријеве приче *Вампир*, чудовиште није имало свој препознатљив лик који је одражавао његов карактер. Значај Лорда Рутвена лежи управо у томе што је он прва упечатљива и препознатљива репрезентација вампира; упркос својој титули, Лорд Рутвен има све одлике припадника средње класе која је у великом успону почетком деветнаестог века и много више припада центру него културној маргини. Рађен по узору на Лорда Бајрона, главни лик ове приповетке је приказан као сексуални предатор кобне привлачности који се значајно разликује од вампира из народних легенди. Мада се сматра прототипом књижевног вампира, он није постигао славу другог значајног дела, Стокеровог Дракуле, које је стекао статус иконе популарне културе двадесетог века.

Стокер је избором места радње и вештим конструисањем лика вампира, грофа Дракуле, отелотворио бројне противуречности које су мучиле не само британски национални идентитет касног деветнаестог века, већ сежу до метафизичких темеља западне цивилизације. Демонски гроф, становник забачене карпатске области и остатак прошлих времена, напада моћну, модерну и цивилизовану Енглеску, прети њеном прогресу, разуму и модерности и шири вампиризам као заразу. Дракула је симптом викторијанске параноје од регресије у примитивизам, дегенерацију и насиље, која је појачана Дарвиновом теоријом еволуције. Дракула је и симболична фигура која открива где се постављају неприкосновене границе ради очувања расне, класне и сексуалне чистоте. Не случајно главна опасност долази од његове амбивалентне сексуалности, која је застрашујуће плодна, заводљива и перверзна, јер она напада главно упориште буржоаске идеологије – хетеросексуалну везу и брак. У Стокеровом тексту, она је због тога оквалификована као патолошка и нелегална.

Треће и четврто поглавље у другом делу рада посвећени су савременим остварењима вампирске фикције. На трагу Саидове дихотомије метропола и периферија, у *Интервјуу са вампиром*, вампири Ен Рајс репрезентација су Окцидента. На страни метрополске културе овога пута су се нашли модерни, физички привлачни, образовани, цивилизовани вампири, а на периферију су остали они неугледни, спутани традицијом и бестијалним поривима, попут Дракуле. Нагласак у роману је на њиховој сличности са нормативном људскошћу, а не на разлици, и то са намером да се код читаоца изазове саосећање и идентификација са Другим. У *Сумраку* Стефани Мајер, сличност и идентификација се ни једног тренутка не доводе у питање, а класични елементи вампирске иконографије су у потпуности потиснути зарад сентименталних клишеа. Уместо чудовишног и амбивалентног јунака Стокеровог Дракуле, у Едварду Калену се појављује клишетирана верзија сентименталног јунака који је „људскији“

од осталих ликова. Не само да његова различитост није извор страха, већ он у неку руку постаје носилац „изворних“ патријархалних вредности. У последњем поглављу, у *Закључку*, сумирају се резултати до којих се дошло у анализи.

1. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање које је у својој мастер тези уобличио Жељко Ђокић довело је до неколико утемељених закључака. Ослањајући се на радове Џудит Халберстам и Џефри Коена у области тератологије, кандидат полази од претпоставке да је вампир метафорични приказ граничног, али непостојећег облика живота. Као такав он постаје индикатор одступања и прекомерности у односу на прихваћену концепцију људског и природног у одређеном типу културе. Као *другост* која је искључена и непризната, вампир је рефлексија трансформисаног људског лика, и то не неког ванвременског и универзалног, већ конкретног и друштвено-историјски условљеног. На основу примера књижевног моделовања вампира у делима деветнаестог и двадесетог века може се закључити да мотив вампира поседује изузетно богат алегорички потенцијал из кога се непрекидно генеришу нова значења која није могуће сместити у један интерпретативни модел. Састављен од делића митских, научних и књижевних наратива, вампир се тешко може свести на приказ само одређене анксиозности: у њему су кондезовани културолошки страхови од расе, рода, националности, сексуалности и класе. Уколико је доминантна културна парадигма Енглеске деветнаестог века била обележена патријархалним, капиталистичким, колонизаторским вредностима изграђеним на идеји неприкосновене, аутономне, мушке рационалности, онда се у вампиру (Стокеровом Дракули) могу наћи сви они садржаји које је ова норма покушала да искључи. Другу половину двадесетог века, пак, одликује промена у односу према *другости* (мултикултурализам и политика културних разлика), што се одражава и на коришћење мотива вампира у *Вампирској хроници* Ен Рајс. Међутим, како кандидат закључује, пут од маргинализованог и демонског до постмодерног вампира (у *Сумраку* Стефани Мејер) који се труди да буде интегрисан у људску заједницу не означава и промену дубинске структуре хијерархије и доминације која лежи у основи модела идентитета западне културе. Напротив, последњи у реду анализираних вампира је отворена потврда конзервативног, патријархалног status quo. Из тога произилази закључак да мотив вампир у књижевним делима двадесетог века није носилац политичке етике засноване на хибридности и амбиваленцији, мада се то на први поглед чини. Он је и даље симбол дубоко поларизоване културе у којој полови замењују места, али односи доминације једних и маргинализације других остају и даље присутни.

2. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

У понуђеном раду који се одликује јасним и уједначеним стилем, кандидат Жељко Ђокић је са успехом одговорио на постављена истраживачка питања, указујући на значај и културолошку прилагодљивост мотива вампиру. Анализу корпуса је пратило читање секундарне литературе, пажљиво одабрани критички текстови, где је кандидат показао способност да издвоји релевантне идеје из теоријске литературе. Кандидат је, дакле, показао своју способност за интерпретацију уметничких текстова и способност за критичку примену теоријских ставова.

3. КОНАЧНА ОЦЕНА -МАСТЕР РАДА

1) Комисија је закључила:

- а) да је мастер рад урађен у складу са образложењем које је наведено у пријави теме,
- б) да су коришћени научни методи и уобичајени методолошки поступци и технике које се

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/2-90

Датум:

08.09.2015.

користе у пракси за прикупљање, анализу и синтезу података у истраживањима књижевних феномена,

в) да рад садржи све неопходне елементе, како у смислу форме тако и садржине,

г) да су резултати истраживања у потпуности у сагласности са наведеним истраживачким циљевима.

2) Рад представља оригиналан допринос науци пре свега у избору актуелне теме, значајне за књижевна и културолошка истраживања.

3) Нема недостатака који би утицали на квалитет истраживања.

VI ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене рада, Комисија предлаже да се мастер рад под називом *Лик вампира у англофоној фикцији: од Полидорија до Стефани Мајер прихвати*, а кандидату Жељку Токићу одобри усмена одбрана рада.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Др Милица Живковић, ванредни професор

Milica Zivkovic

2. Др Данијела Петковић, доцент

Danijela Petrovic

3. Др Милена Костић, доцент

Milena Kostic